

ТУВА ПАМ'ЯТАЄ...

Днями до Рівного завітав гість із республіки Російської Федерації під назвою Тува. Те, що наше місто носило назву однієї з вулиць «Тувинських добровольців» - навіть молоде покоління рівнян повинне підштовхнути до роздумів. Ну, а старше, особливо - люди похилого віку пам'ятає, що полк тувинських добровольців брав участь у визволенні Рівненщини від нацистської окупації.

Гостя звати Конгар-оол Ондар й зовсім не страшно, що прізвище цієї людини нам навіть вимовити тяжко. Це - легенда Тувинської республіки - заслужений артист РСФСР та народний Туви, неодноразово зустрічався з президентами Росії Єльциним та Путіним. Але те, що запало в душу - його приїзд 20 років тому приїзд 1989-го та 1990-го років до Рівного разом із живими тоді учасниками визволення Рівненщини тувинськими добровольцями. Сьогодні - констатує Конгар-оол Ондар, - з них живою залишилася лише одна 86-ти літня Вера Чульди Байлак. Її фото він тримає в цифровому апараті, як, рівно з трепетом сфотографовані папери в нашому красзнавчому музеєві про подвиг його земляка в районі Дубного Сурмичах Оюна

Думетя. Молоденькому тувинцю Оюну Думетю взимку 1944-го командир дав в руки протитанкову гранату й сказав: «Кулемет із цього дзоту повинен перестати посипати вогнем наші відділи!» До того сотні штурмуючих німецький дзот в Сурмичах радянських бійців заснули вічним сном, віщуючи рідним похоронки. І цей тувинець поповз до дзоту. За декілька хвилин пролунав вибух - це була граната, яка здетонувала боезапас німців. А потім годинами шукали тіло сміливця-тувинця Думетя, що його все-таки врешті віднайшли. Оюн Думетей лежав мертвий в оточенні 12-ти вбитих «фріців». Його тоді ж представили до найвищої нагороди - Героя Радянського Союзу. І як тоді було в більшості випадків - посмертно...
Справжня легенда сучасної

культури депутат Великого хуралу Туви Конгар-оол Ондар бідкається, що перед тим роками писав до Рівного з проханням про запрошення. Їхати сюди аж з-під Монголії - занадто довго, аби тебе не могли зустріти, супроводити, а вважали гідним гостем. І ось тепер він отримав запрошення від міського голови Рівного Володимира Хомка. Приїхав, зустрівся з очільником міста напередодні Великої Перемоги. І сподівається привезти вже незабаром до нашого міста тувинських артистів, аби як колись у 1990-му зала органної та камерної музики Рівного ожила традиційним тувинським гортанним співом. Аби молоді тувинці та молоді рівняни відчули, що перемога в 1944-му та 1945-му роках була спільною, була святом для українців і тувинців...

Довідка: «Республіка Тува увійшла до складу СРСР 1944 року. Тоді в Туві проживало 70 тисяч населення, яке володіло більш, як трьома мільйонами голів худоби. Лише для потреб фронту в 1943-1944-му роках тувинці спрямували на передову 50 тисяч голів коней. Тисячі тувинців пішли на війну добровольцями...

Нині в Туві проживає 310 тисяч населення, з яких - 210 тисяч - корінні тувинці».

Спілкувався Олег ТИЩЕНКО

